

DINGSDAG 13 AUGUSTUS.

De prijs dezer Courant, franco per post, is f 24
per jaar, f 6 in de 3 maanden, en 10 cents voor
individuele nummers.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den
regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en
briefportien.

NEDERLANDEN.

Staatsblad n°. 38.) **BESLUIT** van den 26sten Julij 1844, bepalende de plaatsing in het Staatsblad, van de met Hannover aangegane overeenkomst (en daartoe betrekkelijke tarieven), tot de wederkeerige uitlevering van misdadigers en de opheffing der regtskosten in lijfstraffelijke gevallen.

WILLEM II, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ. de voordragt van Onzen Minister van Buitenlandsche zaken, den 18den Julij 1844, n°. 20, hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat in het Staatsblad worden geplaatst:

de overeenkomst, onder dagteekening van ^{23 Augustus} 1817, ^{17 Maart} 1817, tusschen de Nederlanden en Hannover gesloten; tot de wederkeerige uitlevering van misdadigers en de opheffing der regtskosten in lijfstraffelijke gevallen; het tarief in hetzelfde jaar op den 20/9 December vastgesteld, aanleiding van § 12 dier overeenkomst; en de wijziging in dat tarief gebragt, bij eene schikking van den 10den October 1837.

zal dit besluit mede in het Staatsblad worden geplaatst. Gravenhage, den 26sten Julij 1844.

WILLEM.

De Minister van Buitenlandsche zaken,

DE LA SARRAZ.

Uitgegeven den vijfden Augustus 1844.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
A. G. A. VAN RAPPAARD.

OVEREENKOMST tussohen Hunne Majesteiten de Koningen der Nederlanden en van Hannover, tot de wederkeerige uitlevering van misdadigers en de opheffing der regtskosten in lijfstraffelijke gevallen; door de Nederlanden geteekend den 23sten Augustus en bekrachtigd den 31sten October 1817, en door Hannover den 17den Maart en 28sten October deszelfden jaars.

ondergeteekende, Minister van Buitenlandsche zaken van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, verklaar bij deze, dat ten aanzien van de wederkeerige uitlevering van misdadigers en de opheffing der regtskosten in lijfstraffelijke gevallen, met het kabinet-ministerie van Zijne Majesteit den Koning van Hannover, onder voorbehoud der gratien der beide Souvereinen, gesloten is de navolgende overeenkomst, te weten:

De wederzijdsche Hooge Regeringen van Hannover en der Nederlanden zijn overeengekomen, om onderling aan elkander de uitlevering te staan van personen die op het grondgebied van eene der beide Hooge Regeringen hebben misdreven, en tegen welke te dier regterlijke provisien verleend zijn, waaromtrent over en wederzijds de hier onder bepaalde regelen zal worden te werk gegaan.

Indien de misdadiger, wiens uitlevering gevraagd wordt, een aanspraak is van de mogendheid door welke dezelve wordt opgevorderd, op welker grondgebied het misdrijf is gepleegd, zal de uitlevering worden toegestaan in de volgende gevallen:

Wanneer de misdaad is van zoodanigen aard, dat de bestraffing daarvan schuldige voor het belang en de veiligheid van de ingezetenen der wederzijdsche Staten als wenschelijk of noodzakelijk is aan te merken als hoedanige misdaden in het bijzonder te beschouwen zijn of doodslag, brandstichting, diefstal met braak, inklimming of andere verzwarende omstandigheden, valsche munting, bedriegelijke afbreuk, en voorts zoodanige misdrijven, die, uit hoofde van der zwaarte, of van de omstandigheden waaronder zij gepleegd worden, bij de Hooge Regering aan welke de uitlevering gevraagd wordt, worden geoordeeld de bestraffing van den schuldige en zijne omgeving tot dat einde te moeten of te kunnen ten gevolge hebben; Wanneer de misdaad is gepleegd tegen de Hooge Regering zelve, of den Staat of deszelfs Opperhoofd in het algemeen, als hoedanige misdaden zullen zijn aan te merken de aanslagen op het leven van den Souverein of van dengene, die het opperste gezag in handen heeft; het verwekken van oproer of binnenlandsche onlusten; het verspreken van openbare schuldbriefen, staatsstukken of andere op openbaar gezag uitgevaardigde acten, wanneer de vervalsching strekken zoude tot vermindering van het crediet, of in het dadelijk nadeel van den Staat; die daaromtrent vertoogen doen mogt; het ontvreemden of verbergen van 's lands penningen, hetzij zulks geschiede door openbare of door bijzondere personen, en voorts zoodanige andere misdrijven, of misdrijven, waardoor aan den Staat eenig nadeel of merkten rampen mogten zijn berokkend of voorbereid;

Wanneer de misdadiger reeds in hechtenis geweest, doch ontvlugt, of bij contumacie ter straffe verwezen is.

Indien de misdadiger, wiens uitlevering gevraagd wordt, een aanspraak is van de mogendheid van welke dezelve wordt opgevorderd,

en buiten welker grondgebied het misdrijf is gepleegd, zal de uitlevering alleen worden toegestaan in zoodanige zware en afschuwelijke misdaden, die dengene, welke dezelve heeft bedreven, onwaardig maken om op eenige bescherming der Regering te hopen, als daar zijn: moordenaars, huisbrekers, roovers die de openbare wegen onveilig maken, en andere dergelijken, omtrent welker uitlevering evenwel de hooge contracterende partijen aan zich voorbehouden, om in ieder bijzonder geval, naar mate van den min of meer bezwarenden aard der omstandigheden, te beslissen en te beschikken.

§ 4. In geen geval zal de uitlevering kunnen gevraagd worden van zoodanige personen, die misdreven hebben tegen de finantie wetten die in de wederzijdsche Koningrijken van Hannover en der Nederlanden in werking zijn, ten ware de misdrijven mogten zijn verzeld geweest van omstandigheden, die dezelve zouden kunnen doen vallen in de bepalingen, die bij §§ 2 en 3 zijn vastgesteld.

§ 5. Wanneer de misdadiger, wiens uitlevering gevraagd wordt, op het grondgebied der wederzijdsche Hooge Regeringen mogt hebben misdreven, en zich in het land der Regering, die de aanvraag tot de uitlevering gedaan heeft, mogt hebben schuldig gemaakt aan eene der misdaden die bij §§ 2 en 3 zijn aangeduid, mitsgaders wanneer die misdaad mogt zijn van eenen zwaarderden of meer bedenkelijken aard dan de misdrijven, die op het grondgebied der andere Regering zijn gepleegd, zal in de gevraagde uitlevering worden toegestemd, behoudens hetgeen bij de volgende paragraaf is vastgesteld.

In gevalle de uitgeleverde misdadiger mogt worden vrijgesproken, zal hij weder worden aangeboden aan de Regering die in zijne uitlevering heeft toegestemd.

§ 6. In het geval bij de vorige paragraaf vermeld, zal evenwel de uitlevering kunnen geweigerd worden:

a. Wanneer de misdrijven, die op het grondgebied der wederzijdsche Regeringen zijn bedreven, zijn van gelijke zwaarte en gruwzaamheid;

b. Wanneer het, tot afschrik van misdaden die de overhand hebben genomen, van belang zijn mogt om den misdadiger, ten voorbeelde van anderen, te straffen op het grondgebied, waar hij zich werkelijk bevindt;

c. Wanneer de misdadiger betrokken is in regterlijke vervolgingen, die tegen meerdere personen zijn aangelegd, en wanneer de uitslag dier vervolgingen geheel of gedeeltelijk van het aanwezig zijn des opgevorderden misdadigers zoude kunnen afhangen;

d. Wanneer de partijen, die door het gepleegd misdrijf schade hebben geleden, door de gevraagde uitlevering zouden worden verkort in hun regt om de vergoeding dier schade te vorderen.

§ 7. Wanneer, in het geval bij § 5 vermeld, in de gevraagde uitlevering wordt toegestemd, zullen ook tevens worden afgegeven de berigten en stukken, die reeds mogten ingewonnen en voorhanden zijn omtrent de misdaden of misdrijven welke zijn gepleegd in het land der Regering van welke de misdadiger wordt opgevorderd, ten einde daarop zoodanig acit te slaan als men zal oordeelen te behooren.

Wanneer de misdadiger, na te zijn vrijgesproken, weder wordt uitgeleverd aan de Regering die in zijne eerste uitlevering heeft toegestemd, zullen tevens worden overgemaakt alle de berigten en stukken die omtrent de wederzijds gepleegde misdrijven voorhanden zijn.

§ 8. Wanneer er, achtervolgens de hiervoren gemaakte bepalingen, gronden voorhanden zijn om de uitlevering eens misdadigers te vragen, zullen de regters of officieren van justitie, in de landen der wederzijdsche Regeringen, elkander onderling verzoeken om den misdadiger aan te houden en tot elkanders beschikking in verzeerde bewaring te stellen, met toezending tevens van de regterlijke provisien die tegen de aangeklaagden zijn verleend, en die aan dezelve bij of onmiddellijk na de aanhouding zullen moeten worden beteekend; en zal aan de in dier voege gedane verzoeken door de wederzijdsche regters of officieren met allen betamelijken spoed moeten worden voldaan, en van de aanhouding aan dengene die het verzoek gedaan heeft, moeten worden kennis gegeven.

§ 9. De aanhouding in gemelder voege gedaan zijnde, zal de uitlevering van de eene aan de andere Regering gevraagd worden, en zal alsdan worden onderzocht en nagegaan of er, naar aanleiding der tegenwoordige overeenkomst, redenen zouden kunnen zijn om in de gevraagde uitlevering zwaarigheid te maken.

§ 10. Bijaldien in de uitlevering wordt toegestemd, zal de misdadiger gebragt worden op de grenzen van het land der Regering die denzelfde heeft opgevorderd, en zal dezelve aldaar worden overgeleverd aan de militaire of burgerlijke beambten van dat land, ten einde geleid te worden voor den regter, die wegens de zaak zal moeten erkennen.

§ 11. De wederzijdsche Regeringen doen bij deze over en weder afstand van alle vordering tot teruggaven van kosten van onderhoud, van vervoer en andere, die op de uitlevering van misdadigers mogten vallen, en die zij beloven wederzijds voor eigen rekening te zullen nemen.

§ 12. Wanneer tot de vervolging van lijfstraffelijke misdaden in de wederzijdsche rijken der hooge contracterende partijen, niet de uitlevering van misdadigers, maar het hooren van getuigen of de mededeeling van stukken mogt vereischt worden, zullen de regters, geregten of officieren

Verandering of besteding in het personeel der stedelijke en plaatselijke bestuurs- en administratieve ambten. In het einde des afgeleopen en het begin dezes jaars zijn bijna al de, met Januarij j. l. aftretende burgemeesters in die betrekking voor zes jaren weder benoemd. Het personeel der stedelijke en plaatselijke bestuurs- en administratieve ambten sedert ons vroeger verslag de volgende veranderingen ondergaan: Door Zijne Majesteit werden aangesteld: tot burgemeester en secretaris van Horssen, P. Bouwens van Horssen, in plaats van deszelfs overleden vader; tot burgemeester van Voorst, A. P. H. baron van Ottersum, in plaats van wijlen P. P. Everts; tot burgemeester en secretaris van het ambt Doetinchem, G. J. Horsting, in plaats van S. Horsting, eervol ontslagen; tot burgemeester en secretaris van Keuningen, H. Verwoert, eervol ontslagen als burgemeester en secretaris van Herwen; tot burgemeester en secretaris van Herwen, A. A. baron van Hugenpoth van Bierenaklaaf, eervol ontslagen als burgemeester en secretaris van Beuningen; tot burgemeester en secretaris van Rozendaal, G. Kets, in plaats van G. van Eck, eervol ontslagen; tot burgemeester en secretaris van Lienden, W. J. baron van Brakell, in plaats van A. Verbrugh, eervol ontslagen. De burgemeester van Wamel, G. T. A. Meijnhardt is overleden, en vervangen door N. de Ridder, de burgemeester en secretaris van Westervoort, L. van Sandbergen, is ontslagen, en vervangen door G. J. van Hasselt, de burgemeester der stad Harderwijk, H. F. van Meurs, eervol ontslagen zijnde is vervangen door W. A. de Meester, voormalig secretaris van de stad Harderwijk, eervol ontslagen. De burgemeester van IJsselstein, H. G. Willem Ketjen, in plaats van W. Coops DZ., benoemd tot burgemeester der stad; tot wethouder te Galenborg werd aangesteld J. C. T. van Hooijtema, in plaats van W. J. Alpherts, eervol ontslagen; tot wethouder te Nijkerk is benoemd L. van Elfrinkhof, in plaats van J. Marcus, overleden. Eindelijk burgemeester Vermeer.

De in de gemeenten opgevallene betrekkingen van raadsleden door sterfgevallen en anderszins worden, volgens de bestaande reglementen spoedig weder vervuld.

Bevolking. De bevolking van dit gewest is in den loop van 1843 met 454 zielen toegenomen. Op den 1sten Januarij van gemeld jaar bestond dezelve uit 354,477 zielen, en met het einde van December j. l. uit 359,031 zielen; namelijk in de steden 92,885 en ten platten lande 266,146.

Het getal der geboren bedroeg: in de steden, in echt, van het mannelijk geslacht 1447, van de vrouwelijke sekse 1487, te zamen 2934; in onecht: jongens 115, meisjes 112, te zamen 227; totaal-generaal 3161 zielen; — ten platten lande, in echt, van het mannelijk geslacht 4093, van de vrouwelijke sekse 3918, te zamen 8011; in onecht: jongens 143, meisjes 140, te zamen 283; totaal-generaal 8294 zielen, en totaal-generaal der geboren 11,456 zielen, zijnde 106 meer dan in 1842.

In 1843 zijn overleden: in de steden 797, zijnde 857 minder dan in 1842.

Het getal der doodgeboren of levenloos vertoonde kinderen gedurende 1843 klom in het geheel tot 640, te weten: 186 in de steden en 454 ten platten lande.

In het onderwerpelijke tijdvak zijn 2482 huwelijken gesloten, te weten: in de steden 706 en in de landelijke gemeenten 1776, hetgeen 58 meer is dan in 1842; terwijl wij over dien jaarkring slechts eene echtscheiding (zonder Maurik) hebben te vermelden.

Gezondheids- en geneeskundige dienst. Van algemeene besmettelijke ziekten is dit gewest weder gelukkig bevrijd gebleven. Het getal der gevaccineerden heeft in 1843 bedragen: in de steden, gratis 1814, en tegen betaling 415, te zamen 2229; ten platten lande gratis 4780, en tegen betaling 1160, te zamen 5940, totaal-generaal 8169; hetgeen 882 meer bedraagt dan in 1842.

In de geneeskundige hulp wordt, zoo veel onze instellingen toelaten tot de plaatselijke omstandigheden gedoogen, behoorlijk voorzien. Op het personeel der genees-, heel- en artsnijmengkundigen zijn geene aanmerkingen gevallen of gemaakt.

Broodzetting en maalloon. Het toezigt op het brood en het bedrijf der bakkers wordt met zorg uitgeoefend. De zetting is in het afgeleopen jaar wederom in de gemeenten, ten gevolge van de deswege door het Gouvernement gegeven voorschriften, in overweging genomen, waarvan de uitslag is geweest, dat in enkele gemeenten tot eene plaatselijke zetting is besloten; — anderen zien naar de bijliggende steden hebben geregeld — en de overigen, de broodzetting minder noodig achtende, ontheffing der ten deze bestaande voorschriften hebben gevraagd.

Prijzen der levensmiddelen. Allerwege waren de levensmiddelen overvloedig, en meestal, behalve het vleesch, dat steeds zeer duur is geweest, tegen matige prijzen te verkrijgen. De mindere volksklasse is niet bijzonder bezwaard geworden; terwijl de landbouwers bij de, over het algemeen, gunstige opbrengst van den oogst redelijke winsten hebben genoten.

De prijzen der granen zijn in den jare 1843 geweest, per mud: rogge, 4.75; bodemmel, 8.75; gerst, 4.25; haver, 3.40.

Cultuur van woeste gronden. De stad Nijmegen heeft in 1843 weder ongeveer 10 bunders heidegrond in erfpacht uitgegeven, om tot bouwland ontgonnen te worden, en voor hare rekening zijn in dat jaar 14 bunders ter bepoting en inzaaijing omgewerkt. Onder het gebied van Arnhem blijven ook eenige grondbezitters zich op ontginningen toelagen.

De groote stap is er tot ontginning der heidegronden op de Veluwe gedaan. De eigendom van duizenden bunders werd sedert eene reeds van jaren door het Rijk en de gemeenten aan elkander betwist. Het Rijk beweerde, dat alle woeste gronden, die geene erkende eigenaars hadden, slands eigendom waren. De gemeente-besturen voerden aan, sedert eeuwen in het ongestoord bezit dier gronden te zijn geweest. Intusschen wilde geene der partijen hare aanspraak door rechtsmiddelen handhaven. Zulks gaf aanleiding tot heerloosheid, waarvan velen aanleiding tot het doen van onwettige aangravingen en het even ongoedkeurd bouwen van schamele woningen gebruik maakten. Toen dit ongestoord werd gedoogen, nam zoodanig misbruik weldra schrikbarend toe, en hoewel beide partijen hier groote schade bij

leden, konde of wilde geene dit met geweld keeren. Aan deze ordeloosheid is een einde gemaakt, en overgeekomen, dat het Rijk deze gronden, tegen eenen zekeren koopprijs (waaronder de achterstallige belastingen begrepen waren), in vollen eigendom aan de burgerlijke gemeenten zoude afstaan, welke daardoor in het bezit van ruim 21,148 bunders geraakten. Zulks is eene gewichtige aanwinst tot ontwikkeling van nijverheid; want, hoezeer vele deze gronden voor cultuur ongeschikt, en het welligt ook in het belang van den landbouw niet wenschelijk zou kunnen zijn allen te ontginnen, zoo is het echter niet te ontkennen, dat een aantal bunders, in korenakkers, weiden en bosschen kan herschapen worden. Hiertoe zullen gewis spoedig door de gemeente-besturen aanzienlijke percelen in koop worden aangeboden, en er is dan weder een nieuw veld voor de industrie geopend, te aanlokkender, wijl de gemeenschap zoo gemakkelijk is; daar de Zuiderzee, het Griftkanaal, de straatwegen en de veelvuldige in de laatste jaren aangelegde heidewegen, de beste gelegenheid tot aanvoer van mestspecien en het vervoer van landelijke producten opleveren.

Zijne Majesteit heeft een plan tot verdeling der markengronden van Spankeren, Dieren, Soeren en Ellekom (gemeente Rheden) met deszelfs goedkeuring bekrachtigd. Te Aalten vleit men zich dit jaar tot de verdeling der mark te kunnen overgaan. De verdelingen onder Borculo worden voortgezet. Te Eibergen zal het plan van verdeling oerlang worden opgemaakt. Op dat der mark van Dorth, onder Gorsen, is de verlangde goedkeuring verleend. De markdelingen te Lichtenvoorde en onder Neede hoopt men spoedig ten einde te brengen. Ook is tot de verdeling der mark van Meddeho besloten. In de gemeente Wisch bestaat het voornemen, om mede eene verdeling te beproeven. Onder de gemeente Wychen zijn vele heidegronden verkocht. Met uitzondering van de gemeente Berg, zijn er in het district Doesborgh en Zevenaar geene woeste gronden meer aanwezig.

Verveeningen. Veenderijen van belang in Gelderland niet bestaande, — de weinige turf, die er gestoken wordt, van ligte hoedanigheid zijnde, — meerendeels tot boeren-erven behoorende, of tot eigen gebruik dienende, zoo kunnen wij dit onderwerp verder met stilzwijgen voorbij gaan.

Kerkelijke zaken. De toestand der kerkelijke fondsen van de verschillende godsdienstige gezindheden is over het algemeen niet gunstig te noemen. De jaarlijksche inkomsten zijn ter naauwernood voldoende tot bestrijding der uitgaven, en in sommige hervormde gemeenten moet men toevlugt tot hoofdelijke omslagen nemen. Hare belangen worden door het provinciaal collegie van toezigt en de plaatselijke kerkvoogden behartigd, en het reglement beantwoordt steeds aan het doel.

De hervormde kerk te Deil is afgebouwd en ingewijd. Die te Voerst geheel hersteld. Aan die te Hurwenen is men voornemens eenige uitbreiding te geven. In de kerk te Groenlo zijn de zitbanken veranderd en ten genoegte der gemeente doelmatic ingezet. Dringende herstellingen vorderen steeds die te Doesborgh, Gent, Lochem, en Neede. Die te Nijmegen eischt verlooping, en hoort der toenemende bevolking. Door de hervormde kerk te Groenlo, en Oudegraven zijn afscheiden gescheiden, in enkele gemeenten, hoewel niet noemenswaardig, toegevoegd. Te Winterswijk, Varsveld en Geesteren stichten dezelve kerkgebouwen.

Omtrent de roomsch-katholyke kerkgebouwen valt te vermelden: dat er te Arnhem een geheel vertimmerd en vergroot is; dat men te Zevenaar met de herstelling en verbetering een begin heeft gemaakt; dat het bestuur te Gent in staat is gesteld een nieuw (met eene pastorie) te bouwen; dat te Angeren een nieuw wordt daargesteld; dat onder Hengelo er twee zijn ingewijd, het een (met de pastorie) aan den Keijenberg en het ander (met de kosterswoning) nabij het dorp, en dat de kerk te Terborg mede is ingewijd, hetgeen ook weldra met de kapel te Neede zal plaats vinden; dat de aanbesteding der kerk te Borculo nog niet heeft kunnen geschieden, maar men zich vleit, dat zulks spoedig zal gebeuren; dat immer in slachten staat blijven verkeerden de kerkgebouwen te Tergun (ambt Doetinchem), Olburgen (onder Steenderen), aan het Heuffken (onder Hummelo en Keppel), mitsgaders te Wehl, Rossum en Angeren.

De roomsch-katholyke gemeenten van Hurwenen en Rossum, vroeger kerkelijk vereenigd, zijn van elkander gescheiden, zoodat nu elk eene afzonderlijke gemeente uitmaakt.

De kleine toren te Zilt-Bommel, waarvan zich eene overhelling en scheuren hadden geopenbaard, is thans weder regtstandig gemaakt, en heeft belangrijke herstellingen ondergaan. Tot verbetering van het torengebouw te Vark heeft men de nodige beschikkingen genomen. De torens te Lochem, Warnsveld, Almen en Gent vorderen herstellingen, hetgeen mede met de Israëlitische kerk te Nijkerk het geval is.

Staat der brandblusmiddelen. Hoewel de meeste gemeenten met brandspuiten van grootere of kleinere werking zijn voorzien, zoo zijn echter eenige weinigen daarvan nog verstoken; maar worden er langzamerhand tot aanschaffing derzelven in eenige der laatste fondsen bijeengebragt. Te Borculo heeft men in 1843 eene nieuwe spuit aangekocht. Te Neede zal zulks dit jaar plaats hebben. Het materieel voor het brandwezen bestemd, is in goeden staat. De oefening met de spuiten, om de springkasten de noodige kennis en vaardigheid te verschaffen, is geschied, en wordt voortgezet. Het toezigt over de brandwezen is op de schoorsteenen en stookplaatsen, wordt gemaakt.

Begraafplaatsen. Aan het onderhoud der begraafplaatsen werd de hand gehouden. Onder de verbeteringen, welke hier tot stand zijn gekomen, kan vermeld worden: dat te Doornspijk eene nieuwe begraafplaats is aangelegd, waarbij nog een huisje tot berging der beenderen gebouwd zal worden; dat te Westervoort door de roomsch-katholyken, onder in achtneming der bestaande verordeningen, eene begraafplaats is daargesteld; dat de omheining der begraafplaats te Doetinchem (ambt) is verbeterd. Te Neede zal men genooddacht zijn eene andere begraafplaats aan te leggen.

Maten- en gewigten-stelsel. Het gebruik van nieuwe maten, en gewigten blijft op de oude hoogte. Bij den handel in landbouw-artikelen enz., wordt steeds naar de oude el gerekeeld, hoewel de nieuwe gebezigt wordt. De herijk heeft behoorlijk toezigt genomen.

Kadastrale zaken. Betrekkelijk de met 10 Januarij 1844 opgehevene provinciale bewaring van het kadastrale register mede te deelen, dat de opnemng der veranderingen in de kadastrale eigendommen voorgevallen, mitsgaders de bijhouding der kaarten en registers, volgens de bestaande voorschriften, geregeld zijn ten uitvoer gebragt; beloo-

pende het getal der over het boekjaar bij- en afgeschrevene percelen, ten gevolge van eenvoudigen eigendoms-overgang, 1906, en ten gevolge van hermeting of verandering van grens 4352, te zamen 23448 percelen.

Strandvonderijen. Aan onze zeekusten hebben geene strandingen van eenig belang plaats gevonden; weshalve wij dit onderwerp met stilzwijgen kunnen voorbijgaan.

Kasernering en huisvesting van troepen. Deze ontmoeten in dit gewest geene bezwaren, en de daaromtrent bestaande voorschriften worden opgevolgd. Het te Arnhem op den buitensingel nieuw opgetrokken gebouw tot eene garnizoens-infirmerie is voltooid en aan de militaire administratie overgegeven; te Nijmegen en Zutphen is in de noodige lokalen voor kasernering, stalling, magazijnen en werkplaatsen bij voortdurend voorzien; te Harderwijk zijn de middelen van kasernering talrijk, en, zoo veel de finantien toelaten, worden de noodzakelijke herstellingen bewerkstelligd. De kasernering-gebouwen te Doesborgh worden goed onderhouden, en er bestaat het plan, om, zoodra slechts eenige zekerheid van nieuw garnizoen zich opdoet, de lokalen, toegangen, enz., dusdanig te veranderen, dat een en ander meer overeenkomstig de tegenwoordige organisatie der troepen zij. De infirmerie is in den besten staat, zoodanig zelfs, dat die des noods tot een hospitaal kan dienen. De kasernen en kavallerie-stallen worden, niet tegenstaande het gemis van garnizoen, te Tiel en Zalt-Bommel behoorlijk onderhouden.

Middelen van vervoer. De gemeenschap met naburige Rijken en de overige gewesten voldoet aan de behoefte. Verschillende stoomboot-diensten bestaan er op de Waal, Rijn, IJssel en Maas. Ook varen de beurt- en vrachtschepen (hoezeer met weinig voordeel) op de Zuiderzee en de rivieren geregeld. Om den doorgaans hoogen stand van het water op den IJssel heeft de stoomboot-dienst genoegzaam onafgebroken kunnen stand houden. De stoomvaart op de Linge van Gorinchem tot Buren is in December jl., uit hoofde der geringe opbrengsten, geheel gestaakt. De bediening van het dominiale veer tusschen Z. Bommel en Tuil is nog niet zoodanig als men zoude mogen verwachten. De veerpont tusschen Rhenoy en Gellikum, die in eenen slechten staat verkeerde, is door eené nieuwe vervangen.

Met de meeste diligence-ondernemingen gaat het thans niet voordeelig; zij lijden vooral door te groote mededinging. Die van Arnhem enz. op Utrecht en Amsterdam hebben de uren van aankomst en vertrek meestal gewijzigd en met den spoorweg in verband gebragt. Bij eenigen worden herhaalde overtredingen der reglementen waargenomen, en zulks niettegenstaande zij deswege gedurig in regten zijn achterhaald en vervolgd geworden.

Begrooting van huishoudelijke kosten van bestuur en algemeene begrooting van inkomsten en uitgaven der provincie. Het ontwerp der begrooting van de huishoudelijke kosten over de diensten van 1846 en 1847 zal U Edel Groot Achtbaren aangeboden worden. De ramingen verschillen weinig met die van 1844 en 1845. De behoeften werden vroeger reeds ten naauwste berekend, en de vermindering, welke men, in vergelijking van het voorgaande ontwerp, op den post voor tractementen van bureau-ambtenaren, en op de bureau-kosten aantreft, is alleen daaruit voortgevloeid, dat het beheer van 's Rijks middelen, vroeger aan de gouverneurs der provincien opgedragen, grootendeels op de arrondissements-directeuren is overgegaan.

Het ontwerp der algemeene provinciale begrooting van 1845 is aan U Edel Groot Achtbaren medegedeeld te gelijk met het overzicht van het resultaat der rekeningen van den administrateur van 's Rijks schatkist over 1843. Bij Zijner Majesteits besluit van 20 December jl., n°. 80, is de algemeene begrooting over de dienst van 1844 goedgekeurd, gelijk dezelve door U Edel Groot Achtbaren werd voorgedragen. De rekeningen over 1843 zullen ter tafel van U Edel Groot Achtbaren gebragt worden, om, bij in orde bevinding, uwe voorloopige goedkeuring te ontvangen.

Gemeente-finantien. De waarborg, waartoe de gemeenten aan de Zuiderzee voor de rente der leening tot aanleg des straatwegs zich hebben verbonden, blijft een bijna ondragelijke last, inzonderheid ten opzichte der stad Harderwijk, wier finantien niet vooruit gaan. Het beplanten van ongebruikte stads-gronden en het aanwinnen van land aan zee kunnen welligt in de toekomst de geldelijke aangelegenheden der laatstgemelde plaats verbeteren. De gevestigde stedelijke schuld te Nijmegen is door aflossing, in 1843, met het uitgelote kapitaal van f 14,000 verminderd.

De vergoeding van het Rijk ad 3 per cent, voor de invordering der belasting op het gemaal en geslagt in de steden, heeft met December jl. opgehouden, en is voor het vervolg bepaald op 2 per cent. De belasting op het gedistilleerd bragt steeds alom, zonder voor iemand drakkend te zijn, voor de gemeenten belangrijke voordeelen aan.

Plaatselijke belastingen. Eenige weinige gemeenten van dit gewest hebben, met 's Koning goedkeuring, eene plaatselijke belasting op de honden ingevoerd. Het daarbij voorgestelde doel is niet enkel, om eenige meerdere inkomsten te verkrijgen, maar ook, om de, zoo men meent, schadelijke vermenigvuldiging van die dieren tegen te gaan. In hoe verre dit tweeledig doel zal bereikt worden, moet de ondervinding leeren.

Begrootingen der steden en gemeenten. De jaarlijksche begrootingen en Rekeningen van de gemeenten worden door de besturen ingezonden en door ons onderzocht. De begrootingen over 1844 zijn allen vastgesteld en de rekeningen over 1842 afgehoord en gesloten. Na daaromtrent eene veeljarige ondervinding te hebben geraadpleegd, is door ons besloten tot het geven van een nieuw voorschrift van rekening, door de ontvangers voor volgende dienstjaren op te maken; verwachtende wij, dat zulks tot eenvoudigheid zal leiden.

Emptio van het fonds van 2 per cent op de gemeente-inkomsten. Er zijn bij het algemeen bestuur beraadslagingen aanhangig omtrent de beschikking over de gelden, welke, in de opgegevene verhouding, van de inkomsten der gemeenten jaarlijks op de begrootingen afgezonderd worden. In afwachting van den uitslag daarvan, is er nog geene voordragt over het gebruik van die over het dienstjaar 1843 gedaan.

Heffing van gewone en buitengewone opcenten. De gewone, bij de wet geregelde opcenten bragten, ten behoeve der provincie, over 1843 op: a. van de grondbelasting f 46,942.27; b. van het personeel (voor zoo veel bekend van 1 Mei 1843, tot 27 Maart 1844) f 27,543.75.

Aandelen in, en vermeerdering of vermindering van opbrengst in de Rijks-belastingen. De invordering van 's Rijks directe en indirecte belastingen heeft een geregelden gang gehad; de kohieren zijn behoorlijk afgekondigd, en er zijn weinige extra-kosten gemaakt. Over den accijs op het geslagt en het gemaal wordt voortdurend geklaagd, en wel bepaaldelijk over de menigvuldige formaliteiten aan die mid-

delen verbonden, welke groot tijdverlies en daardoor aan landbouw nadeel in derzelver bedrijf veroorzaken.

De gezamenlijke middelen der accijsen hebben over 1843 in het som (het collectief zegel daaronder begrepen) gerendeerd eene som f 1,171,120.85½, de regten op den in-, uit- en doorvoer, in hoofd f 350,072.78½; die op de granen f 4,381.46½; de hoofdsom der grondbelasting is gelijk geweest aan die van het vorig jaar, dus f 782,371.

Krachtens Zijner Majesteits besluit, is de heer Gouverneur op 1 Januarij jl. ontheven van het dadelijk beheer en toezigt van 's Middelen en inkomsten, hetwelk thans door arrondissements-directeuren wordt uitgeoefend; blijvende desniettemin de behandeling der zaken de dienst der middelen van vervoer betreffende, aan Hoog Edel Gestrengte en ons op den tegenwoordigen voet opgedragen.

De zegel-, registratie-, griffie-, hypotheek- en successie-regten hebben in 1843 opgebragt: het zegel f 86,391.20½, de registratie f 270,290.48½, de griffie f 3,588.30, de hypotheeken f 25,807.9, de successie f 145,457.36½, de vaste boeten f 1,842.60, de opcenten f 199,212.60½, verschillende rijks-ontvangsten f 26,856.58½, fisen, hebbende eene bijzondere bestemming f 13,351.21½; tot f 772,728.27. Deze opbrengsten hebben, in vergelijking van het vorig jaar 1842, eene vermindering van f 68,628.08½ ondergaan, hetgeen alleen is toe te schrijven aan mindere eigendoms-overgangen, gedurende dat tijdvak voorgevallen, en aan geheel toevallige omstandigheden geenszins in betrekking staande met eene vermindering van onroerende goederen, of het afnemen van overeenkomsten, welke steeds als kenmerken van toenemenden handel en landbouw hebben kunnen beschouwd worden.

Waterstaat, staat van dijken, polders, kanalen, rivieren, waterkeulen, alsmede van de wegen, zoo straatwegen als provinciale en gemeentelike wegen. De rijks- en gewestelijke waterstaats-werken zijn, over het algemeen genomen, zeer goed in orde. Sedert vele jaren zijn dijkbreuken zoo gelukkig afgeloopene winters vergunnen de daard in meer geldelijke ruimte zijnde polderbesturen de verbetering der dijken aanzienlijk te bevorderen. Zulks geschiedt ook aan de landdijken en rijswerken. De plaat in de Waal voor de stad Tiel is steeds af. Onderscheidene vakken, aan den noorder- en zuider-Waaloever zijn weder verhoogd. In het polder-district de Lijmers is verbetering der dijken zoo zeer gevorderd, dat waarschijnlijk binnen de opvolgende twee jaren de noodige werken voltooid zullen zijn. De rijks-sluis, genaamd de Spoelsche sluis, heeft nieuwe deuren bekomen en biedt dus grooteren waarborg tot veiligheid voor de landen baten Culenborg aan. De droogte en zandbanken in den IJssel nemen gedig toe, en ten aanzien der lijnpaden, zouden, ter bevordering der vaart op die rivier, aanmerkelijke verbeteringen kunnen worden gemaakt, bij eenigzins hoog water, op verscheidene plaatsen die polder onbruikbaar zijn. Te Malburgen wordt het riviervak van de Nederrijn, in het belang van de scheepvaart, verbeterd. In de te Nederasselt bevindt zich een zandplaat, tegenover de zoogenaamde Brouwerij, welke, bij laag zomervloed, de scheepvaart zeer hindert, en wegens het noodzakelijk ligten van vrachten, kosten veroorzaakt. Het ware te wenschen, dat door het aanleggen eener krib deze zandplaat konde verdwijnen. Aan een ontwerp tot bevaarbaarmaking van de Ouden IJssel wordt steeds gewerkt, en de verbetering van dit riviertje mitsgaders van de Beek en de Elde, daarmede in verband staande bevaarbaarmaking der sluisen, stuwen, molens, enz., hoort niet met den tijd tot stand kunnen brengen.

Zijne Majesteit heeft Uwer Edel Groot Achtb. besluit, van 14 en 21 van het reglement van voorzieningen in geval van ijsof hoog opperwater zijn gewijzigd, met Hoogstedeszelfs goedkeuring krachtig.

Er is sprake, dat de linie van de Greb weder opgetaakt zal worden, om niet alleen tot verdediging tegen den vijand te strekken, maar om tevens tot eene allerbelangrijkste afwatering voor meer dan 25 bunders land te dienen, die thans moerassig zijn. Op de gracht-linie zou dan tevens eene kleine kanaalvaart kunnen plaats vinden. Amersfoort en de Eem; in verband met de bevaarbaarmaking der nevelsche Modder en andere beken. Men blijft de voltooiing van het plan wenschen. — Het voornemen bestaat om den Grebbedijk te verbeteren.

Door den hoogen stand van het water, en het aanhoudende water, heeft er in den afgelopen zomer weinig tot verbetering der waterleidingen op de Veluwe kunnen geschieden. Het beneden gedeelte der Voorsterbeek heeft onvoltooid moeten blijven.

Wat de waterleidingen in het district Zutphen betreft, heeft men niet opmerken, dat de buitengewone ruiming en uitgraving der zand (in 1842 ten gevolge van de toen aanhoudende droogte geschiedt) bijzondere gunstige heeft gewerkt, daar men zelfs in het najaar, niet tegenstaande de veelvuldige regens, en met uitzondering van de hoofde der doorbraken van kadijken langs de Bolksbeek, plaats hebbende overstromingen, weinig last van het water heeft gevoeld. De gewone ruiming, op de vastgestelde tijden wederom geschiedt. Buitengewone verbeteringen hebben intusschen geene plaats gevonden en zullen eerst na het bekend zijn van het verwacht wordende ontwerp van verbeterde waterleiding voor het district kunnen voorgesteld worden.

De groote wegen verbeteren zeer beduidend. De aardebaan en gronden van den grooten weg der 1ste klasse van Nijmegen naar Amersfoort is, wat het Geldersch grondgebied betreft, voordeelig aanbesteed en in aanvang. Men ziet zich in dit jaar te kunnen aanbesteden de gronden van Utrecht naar 's Hertogenbosch, en wel dat tusschen de Linge, of van Culenborg naar Geldermalsen. Tot den aanleg van dezen weg hebben eenige gemeenten, door welke dezelve zal heen loopen, zich verbonden tot eene bijdrage van f 12,000, zoo in geld en afschrijving van gronden, als voor levering van de benodigde aarde. De particuliere onderneming eens klinkerwegs van omstreeks de Klomp, in Renswoude, over het dorp Veenendaal naar het Ingensche veer, behulp der bijdragen van Utrecht en Gelderland en van den Breda spoorweg, ten volle gelukt zijnde, is de beklinking geschiedt, de tolleu verpacht, en kan die, op den 1sten Mei jl. ingewijd worden van de Klomp tot Elst bereden worden. De Rijnspoorweg spoedig tot Wolfhees en eerlang tot Arnhem kan geopend worden zal veel toevoer van voorschreven Veenendaalschen weg kunnen geven, vooral ook door de gereede gemeenschap met de Betuwe. De van Arnhem naar de Pruisische grenzen is in zeer goeden staat, en is dit jaar op denzelfden eene aanzienlijke hoeveelheid grind aangevoerd. Bij Koninklijk besluit is aan de besturen van Hattem, Heerde, Epe en de doorn vergunning verleend tot aanleg van eenen pui- of gruis-